

„סרו“ — סרטו של עוסמן סמבנה רובים ויין תמורת יצורי־אנוש

„איפונגיה“ — סרטו של מוכאד קאקויאניס חידק־המילחמה הפיל במלכות

קאן אפריקה

מצא אותו מת. רק אז עמד לפני העובדה שלא הכיר אותו כלל, לא ידע עליו מאמה ומלבד תיכונן הגניבות וחלוקת השלל, לא היה ביניהם שום דבר משותף. מצפוננו מעיק עליו והוא יוצא לכפר מולדתו של השותף, מנסה להתחקות על מקורותיו, ולבסוף, כשהוא מצליח להתגבר על השתקנות והניכור של בני המקום, מספרים לו שכל מישפחתו של שותפו לשעבר נרצחה בתקופת המילחמה על לא עוול בכפה, ושהוא נמלט מן המקום אחרי שהיה לחם חופש וחירות שהכל הערי צוהו. כל זאת, כדי להפוך לכייס אלמוני באוטובוסים של בריטלי.

גיבור הסרט, התופס כי אין בנמצא כל גשר של אמת בינו לבין הכפר של אמר, שב לעולמו בנפש צווייה, לשקולות הכפר הרחוק והכרך סביב מתבלבלים בתודעתו. כל אלה, בינתיים, סממנים ראשונים, אולי ההמשך יהיה אופטימי יותר, אולם אפילו במקרה זה, די במה שהוצג עד עתה כדי לעורר מחשבה ביחס לעתידו של העולם המתורבת כפי שאנו מכירים אותו.

„עומר קאטאלטו“ תוצרת אנג'יר חוסר רצון לייפות מציאות —

אולם המחליא, המיפלצתי והמגעיל בר כולם היה סרט ברזילאי בשם פראטה פאר לומרס המצלחה, תוך שעתים וחצי, להר אות כיצד חותכים לשונות, ידיים, רגליים ושאר אברים (הכל במבט מקורב, כדי שר האימה לא תלך לאיבוד). כל זה צריך, אומנם, לשמש כמורה אידיאולוגית נעלה, כי הסרט מספר, בצורה פיוטית, (אם לזאת קוראים פיוט) על שני מהפכנים שמגיעים למקום בשם „נמל בטוח“, משם הם צריכים לחצות מרחב מים כדי להגיע למקום מיבשתיים, אלא שבאותו נמל נס־רדות דרכי השניים. האחד מתחפש לכומר כדי לרגל אחר אמצעי־החבולה על־פני הים, אבל אבד הפוך עד מהרה למה שהלבוש עושה אותו — כומר, כמלוא מובן המילה. הוא סוקר מה שקורה סביבו, רואה מעין סדום ועמורה מודרניים ומתחיל, כשרת נאמן של האימפריאליזם, להטיף לרדיפת ההנאה המיידית, במקום לשאיפה למהפכה אמיתית ויסודית. כל זה אינו יכול להביא אלא לטבח נורא של המישטרה החשאית בכלל מדוכאי העולם, וכאן מתחילות האיר דיאולוגיות להתבלבל, שעה שהדם זורם בנחלים אדירים והמישפטים הנפוחים מרוב משמעות כבדה ומעמיקה נתקלים זה בזה ומתפוצצים באוויר המדיף ריח מפוקפק. הסרט נעשה בברזיל לפני שבע שנים, נאסר, הותר עתה להצגה מחוץ לגבולות המדינה אבל בתוכה עדיין אי־אפשר לר אודת אותו, אולם, העובדה שאיגוד־הבמאים הצרפתי מתגאה בהצגת הסרט, מוכיחה, בעצם, שמעל ומעבר לטישטרש האידיארי לוגי של במאי צעיר, שגעה בכל מחיר להיות שווה בהענותו, ואולי אפילו להשיג, את מוריו ורוביו ב„סינמה נובו“ (כפי שׁ כונה הגליהחדש בברזיל), קיים טישטרש ערכים גם בוועדה־הבחירה, כולה על סהר רת נציגי המערב „הנאור“, שנשלה גם הוא קורבן לאותו מיקסם מפוקפק של הרס ומוות, ושעה שהמערב שוקע, מעניין לצפות בתשומת־לב בסימנים המבטיחים הראשוני גם של קולנוע העולם השלישי, המפגין הפעם לא רק נוכחות ולצבע מקומי, אלא גם עלייה ניכרת של רמתו.

סרט מצרי חשוב

כך, למזג, סרט מצרי בשם שובו של הבן האובד של יוסף שאהין, החי שוב בבמאי מצרים היום, הסרט מתאר מישפחה כפרית שאחד מבניה יצא לשנות את פני העולם, והשיג בשאר בבית והפך קאפיטליסט מקומי. תוך שמירה הדוקה ומדקדקת על מוסכמות הקולנוע הערבי (כולל שירים ופזמונים ארוכים, וזעזעים רבים המוקדשים לצבע מקומי), סוקר הי סרט באופן מרתק את הלך־הרוחות במצרים של השנים האחרונות, מציג בצורה

תם האכזרית של המוסלמים על כפר כושי, תוך דיכוי אלים של מסורת, אמונות ומיני הגים קדומים, והכתבתם הכסויה של חוקי מוחמד. זאת, לעיני סוחר־העבדים הלבן בים המזרחי רובים ויין, תמורת יצורי־אנוש הנשלהים לעבוד מעבר לים, ולעיני מסיונרים חסרי־ישע שאין להם שום שפה משותפת עם העם. מעלתו הגדולה של סמבנה היא בהפיכת המסורת הישנות לצור רתי־חיים ציבעונית ותוססת, כאשר החיץ שיכול לקום בים ה„פרימיטיביות“ של הי שבטים הכושיים מדורות עברו לבין הצופה המודרני, נוסל, מאחר שביסודו של דבר סמבנה מדבר על בני־אדם, ואין זה משנה מהן השכלתם או ידיעותיהם.

שני זרמים עיקריים

לסיום, אולי כדי לאחד את שני הזרמים העיקריים הללו שמסתמנים השנה בקולנוע, סרט בלגי בשם בנו של אחר חת, שזכה בפרסים בינלאומיים רבים. הי סרט הוא ביטוי קיצוני למצפון הרע של האירופי המצוי, המסרב להגיח מן הקוני כיה הסגורה של הכרכים הגדולים ולהכיר את המציאות המתפתחת מסביב. גיבור הסרט הוא כייס שעבד במשך חודשים ארוכים עם שותף ערבי, עד שיום אחד

ברורה שאינה מוטלת בספק את האכזבה מתיקוּת־השווא הנאצרות, את הצורך ב־שינוי־ערכים כללי, את העובדה שהמיל־זמה היא עניינם של חיילים, ספסרים ורודפי־בצע יותר מאשר של העם עצמו המשלם רק בקור בנותיו.

סרט ערבי אחר המצביע על שינוי רא־דיקלי בגישה לקולנוע, הוא סרט אלגירי בשם עומר קאטאלטו (בתרגום לשפת־רחוב: „עומר הקילרי“). זהו סיפור פשוט על חבור אלגירי מן השורה, סקיד ב־טישר, המספר למצלמה את חוויותיו הי יומיומיות ומוזמן אותה להתלוות אליו למישרד, לקולנוע, לסימטות הקאסבה ל־מגרש־הכדורגל, לבית־מרוח ולחודר־השי נה שהוא הולק עם אחותו וארבעה אחיינים קטנים שעדיין מרטיבים מדי־לילה. הגישה האנושית הטיבעית, ההומור הבלי־תימתימר, חוסר־הרצון ליפות את המציאות, המתקבלת משום כך אינה הרבה יותר, כל אלה הופכים את הסרט הזה ליצירה כמעט גיאוריאליסטית.

ועדיין באפריקה. עוסמן סמבנה, הידוע כבמאי הבולט ביותר של אפריקה השחור, רה, הביא סרט בשם ודו שנאסר להצגה במולדתו, סנגל, בתמימות רבה מאד הכריז שהוא אישית, אינו יודע מה סיבת האי־סור, אולם כל מי שראה את הסרט לא התקשה לנחש. ודו הוא סיפור השתלטו־

„עומר“ האלגירי — ותמונה אמיתית של ערב